

Seminář pro masňáky

Společnost VVS Verměřovice pořádá mnoho seminářů, mezi nimiž jeden i pro chovatele masného skotu. Ten letošní se konal na Hradištku a předcházela mu předhlídka plemenných býků ve spolupráci s plemenářskou společností Natural.

Zahájení vlastního semináře se ujal za VVS Verměřovice ing. Jiří Burdych MBA, který ve zkratce provedl historii společnosti a zdůraznil důležité milníky ve výrobě krmiv pro hospodářská zvířata.

»Začátek výroby se datuje listopadem 1970, kdy se začalo s výrobou mléčné krmné směsi. Letos tedy máme 45. výročí,« zmínil v úvodu.

»Od té doby se výroba posunula o mnoho levelů výše a dnes nabízí mnoho receptur doplňkových krmiv po České republice, ale i v zahraničí.«

Nedílnou součástí výroby jsou také minerální a vitaminové doplňky pro masný skot, které jsou vyráběny podle požadavků zvířat a chovatelů na míru daného podniku. Žijeme totiž v oblastech, kde je z půdy i rostlin vyčerpáno mnoho živin, bez nichž by zvířata měla velké zdravotní problémy.

Masný skot z pohledu ČSCHMS

Za společnost ČSCHMS hovořil její předseda ing. Kamil Malát. Jelikož i na tuto organizaci připadá významné jubileum, hovořil o vývoji chovu masného skotu v České republice v 25leté historii svazu.

První import masných plemen do tehdejší ČSSR byl zahájen v roce 1974 z Kanady. Jednalo se o plemeno hereford. Do roku 1990 se používali býci dalších plemen pouze v inseminaci. Teprve po revoluci se začal rozjíždět chov dalších masných plemen, a to již za pomoci Českého svazu chovatelů masného skotu, který vznikl v roce 1990.

Základem chovu byly importy zvířat ze zemí původu (Francie, Velká Británie, Itálie, Kanada, Německo aj.). Díky výrazné dotační politice se podařilo o poměrně rychlý rozvoj chovu těchto zvířat. Další rozvoj umožnil také převod dojených plemen a křížení s masnými plemeny.

»V současnosti u nás chováme 12 hlavních masných plemen (charolais, limousine, masný simentál, hereford, salers, piemontes, belgické modré, blonde a'quitaine, highland, aberdeen angus, galloway, gasconne). K nim postupně přibyla i další plemena, která se chovají v menším měřítku. Od roku 2010 jich přibýlo jedenáct (aubrac, shorthorn, texas longhorn, parthenaise, bazadai-

se, rouge de prés, vosgienne, bruna d'andorra, wagyu, dexter, pinzgauer),« jmenoval plemena ing. Malát.

»Chov masného skotu v České republice nabývá na významu. Z 38 tisíc KBTPM v roce 1996 jich dnes chováme 200 tisíc. Přesto ve vztahu k velikosti TTP jsme na úrovni zatížení TTP 0,2 VDJ na hektar, což není mnoho. Prostory pro navýšení stavů tedy jsou až na úroveň 250 tisíc krav.«

V průběhu let se také mění plemenná příslušnost. Čistokrevná zvířata zaujímají asi čtvrtinu celkového počtu s tím, že jejich obliba mírně klesá. Narůstá však počet křížení. Mezi populární plemena i nadále patří masný simentál, charolais, aberdeen angus a limousine. Obliba posledního zmíněného plemene narůstá. Péči o jednotlivá plemena vykonávají různé chovatelské skupiny a kluby.

Kvalitní chovy

Kvalitu populace čistokrevných zvířat pomáhá zachovat i kontrola užitkovosti masných plemen, která umožňuje porovnávání a hodnocení výsledků. V rámci KUMP se hodnotí nejen zevnějšek, ale i dílčí vlastnosti od porodu po hmotnost a přírůstek.

Velké debaty však kolují kolem plemenných hodnot. Nestačí totiž

posuzovat pouze zevnějšek, nýbrž i vlastnosti zvířat. Hodnocení je pak značně složitě. Velké diskuse panují kolem hodnocení průběhu porodu, neboť ne každý chovatel snadnost telení posoudí podle doporučení.

Samostatnou kategorií je pak výběr plemenných býků. Každý býček určený pro odchov musí plnit minimální požadavky. Důležité je doložení původu na základě ověření pomocí DNA. Rodiče musí být zapsáni do plemenné knihy a být zapojeni do KUMP. RPH musí dosahovat určité minimální hodnoty. Minima jsou stanovena také pro růstové ukazatele ve 120 a 210 dnech.

Výběry plemenných býků následují po ukončení testu. Do plemennitby se dostanou pouze ti nejlepší, kteří splní přísná kritéria pro standard plemene. Kromě růstových schopností a hmotností, zevnějšku je brána jako důležité kritérium také kvalita končetin. Od 1. turnusu 2013 je zrušen jako hlavní selekční kritérium přírůstek v testu. Nahradilo ho lineární hodnocení zevnějšku.

Cílem veškeré plemennářské práce je zlepšit kvalitu chovaných zvířat. Počty inseminací na jednoho býka však klesají, což není příznivé. Inseminace totiž na rozdíl od přirozené plemennitby představuje významný genetický pokrok. Také z ekonomického hlediska se investice do inseminace vyplatí.

»Plemena charolais, limousine a masný simental jsou také zapojena do mezinárodního genetického hodnocení (Interbeef). Česká populace si rozhodně nestojí špatně. Výsledky plemene limousine dokonce dopadají v průměru lépe než po-

pulace v rodné Francii!«, zakončil svou přednášku Kamil Malát.

Reprodukce masných stád

Tématu »Reprodukce a plemennářská práce ve stádech masných plemen« se věnoval ing. Jan Štráfelda, CSc.

»Do roku 1990 bylo v České republice zastoupeno jediné plemeno masného skotu – hereford. Teprve poté došlo k rychlému rozvoji dovezených zástupců dalších plemen, a to díky skutečnosti, že právě na plemenu hereford se chovatelé mnohé naučili,« zmínil střípky historie ing. Štráfelda.

V současnosti se chov masného skotu rozrostl na 200 tisíc krav bez tržní produkce mléka. Dnešní situace nahrává především v exportu plemenných zvířat, přičemž největší poptávka je z Itálie, na export jde 80 % zástavu. Proto chovatelé méně využívají inseminaci v reprodukci stád. Počet inseminací v masných chovech klesl na polovinu. Využívá se pouze v 30 tisících případech v roce. A to zejména při křížení.

Přesto je právě inseminace velice vhodnou alternativou, která může více přinášet. Její výhodou je zejména genetický pokrok ve stádě. Aby byla účinná, je třeba inseminovat 10 až 60 % krav a minimálně 50 % jalovic ve stádě.

I v chovech masných plemen je žádoucí mít pod krávou tele ročně, přičemž je vhodné dosáhnout výsledku nad 95 telat na 100 krav.

Organizace reprodukce

Načasování telení a využití pastvy je pro každé stádo masného skotu klíčové. Vhodné je stanovit si čas telení na zimní měsíce. Jalovice te-

lit leden únor, krávy březem duben. Od května pak podle počasí jde základní stádo s telaty na pastvu. Do stáda přijde plemenný býk do přirozené plemennitby v polovině června. Od července pak je stádo opět bez plemenníka.

V případě využití inseminace se jalovice inseminují dříve již v dubnu. Březost dosahuje 60 až 65 %. Rozvržení telení na zimovišti je poté širší.

Pro výběr býků zejména na inseminaci jalovic je vhodné volit býky se snadnými porody. Inseminaci je vhodné opakovat ještě jednou v případě neúspěchu, teprve poté využít přirozenou plemennitbu.

Kontrola užítkovosti

V rámci kontroly užítkovosti se s ohledem na reprodukci hodnotí hmotnost telete, výskyt dvojčat, narození mrtvého telete, ale také snadnost telení, a to známkou 1 až 4. (1 - spontánní porod bez asistence, 2 - snadný porod s asistencí, 3 - těžký porod s asistencí veteri-

náře, 4 - komplikovaný porod s chirurgickým zásahem). V tomto případě je třeba hodnotit objektivně, nikoli zapisovat jen jedničku.

Také se musí počítat s tím, že jalovice mají těžší porody a telení jaloviček je snazší díky jejich nižší hmotnosti. Po narození je nutné telata zvažít a hmotnost zaznamenat.

»Většinu problémů s telením si však chovatel dělá sám. Musí dbát na odpovídající výživu zejména přes zimní období. Nedoporučuje se plemenicím podávat kukuřičnou siláž ani jadrné krmivo,« upozornil ing. Štráfelda.

Hodnocení exteriéru se zakládá na tělesném rámci. Pro čistokrevnou plemennitbu je důležitá malá hlava a hladká plec. Usnadňuje to telení. Tělesná stavba musí být bez větších vad, zejména co se týká končetin.

Osvalení je důležité zejména pro křížení, především osvalení hřbetu a záď.

Dále se hodnotí užítkový typ a končetiny, na které se v poslední době klade velký důraz. Hodnotí se zejména chodivost.

Plemenní býci s PH nad 81 jsou bráni jako šampioni, průměrné hodnoty jsou na úrovni 70 až 80.

»Při výběru plemenného býka doporučuji navíc sledovat také hlavní výraz a další chyby. Dalším kritériem je i snadnost porodů v přímém efektu, který je důležitý pro růst telat. Maternální efekt by měl dosahovat minimální hodnoty 100. Pokud získáme větší jalovičky, můžeme je lépe zpeněžit. Ještě větším přínosem jsou krávy s vysokým maternálním efektem. Mají totiž větší rámec, snazší porody a jsou celkově lepší matky. Cílem by měly být plemennice ve stádě s maternálním efektem 110,« miní ing. Štráfelda.

Text a foto Soňa JELÍNKOVÁ
(pokračování přístě)

